

Людмила Скомороха

кандидатка юридичних наук, заслужена юристка України, завідувачка відділу забезпечення реалізації повноважень членів Вищої ради правосуддя секретаріату Вищої ради правосуддя (Київ, Україна)
skomorokhalv@gmail.com

УДК 342.565:347.962 (477)

ЗМІЦНЕННЯ ДОВІРИ ДО СУДОВОЇ ВЛАДИ

Анотація. У статті досліджуються питання забезпечення ефективного, незалежного суддівського корпусу України. Незалежність суддів встановлена в Україні як конституційний принцип організації та функціонування судів з метою забезпечення права осіб на судовий захист. Акцентується увага на важливості питань зміцнення судової влади, підвищення довіри до неї, законодавчої регламентації заборони спільної праці у суді судді та осіб, які пов'язані з суддею родинними зв'язками. Наголошено на одній із проблем, яка постала перед судовою владою, необхідності повернення довіри громадян, суспільства до судової влади, щоб кожна людина відчувала повагу до носіїв суддівської мантії.

Мета статті полягає у висвітленні актуальних питань щодо ефективного функціонування судової влади, необхідності дотримання суддями високих стандартів поведінки задля підвищення довіри суспільства до кожного конкретного судді та судової влади загалом.

Авторка доходить висновків щодо: необхідності вжиття заходів для зміцнення судової влади, оскільки посада судді потребує постійного самовдосконалення та самоконтролю, професійного розвитку. Доцільно звернути окрему увагу на питання вдосконалення процедури проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді з огляду на необхідність врахування обставин, коли суддя (кандидат на посаду судді) виявляє намір бути призначений до суду, у якому працюють особи, які пов'язані з суддею родинними зв'язками.

Ключові слова: судова влада; суддя; довіра до судової влади; родинні зв'язки; незалежність суддів.

Дослідження питання ефективного функціонування суддівського корпусу набули відображення у працях В. Тація, А. Закалюка, І. Марочкіна. Проте питання підвищення довіри суспільства до судової влади є вельми актуальним і потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є питання підвищення довіри громадян до суддів і судової гілки влади загалом, аналіз існуючих проблем у судовій владі та пошук шляхів їх вирішення. Пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства ґрунтуються на результатах вивчення міжнародного досвіду

з метою зміцнення судової влади задля унеможливлення тиску та впливу на суддівський корпус.

Суд, основним призначенням якого є захист прав і свобод людини, за нинішніх політичних і соціальних умов може позбавитися можливості функціонувати як справедливий, незалежний та неупереджений судовий орган. Однією з ознак демократичного суспільства є наявність у державі незалежної судової влади. На нинішньому етапі розвитку суспільства питання вільного доступу до правосуддя є одним із найактуальніших. Академік А. Закалюк зазначав, що в Україні існує актуальна суспільна проблема поліпшення якісного професійного складу суддів, запобігання фактам недобросовісності, упередженості, відхилення від норм закону при відправленні правосуддя¹. Судова влада за своїм призначенням, функціональними особливостями має перевагу перед іншими гілками влади, і полягає ця перевага в тому, що не існує такої діяльності держави в особі її органів, яка б не піддавалася судовому контролю².

24 червня 2022 р. Україні було надано статус кандидата в члени Європейського Союзу (ЄС) за умови виконання семи ключових кроків. 3 лютого 2023 р. у Києві відбувся саміт Україна – ЄС. Європейський Союз визнав значні зусилля, докладені Україною в скрутні часи, та підтримав країну в її прагненні до членства.

Фундаментальною реформою для України, без якої неможливий її євроінтеграційний трек, залишається судова реформа. Також важливою на цьому шляху є боротьба з корупцією. Ці два напрями входять до розділу 23 “Судова влада та основоположні права” кластера 1 “Основи процесу вступу до ЄС”, який відкривається першим. Від успішного виконання зобов’язань України щодо ефективності судової системи та боротьби з корупцією залежить відкриття наступних кластерів переговорної рамки і досягнення відповідно євроінтеграційної мети³.

Значну роль у формуванні сучасних судових систем відігравали й відіграють різноманітні чинники – як внутрішні, так і зовнішні. До внутрішніх слід віднести традиції, звичаї, менталітет народу, рівень побутової, професійної, політичної правосвідомості, що охоплюється поняттям правової культури суспільства. До зовнішніх – ступінь інтеграційного включення держави в європейську і світову спільноту, визнання і впровадження на внутрішньому державному рівні демократичних принципів і стандартів організації судової влади, які забезпечують реалізацію принципу верховенства права⁴.

¹ А Закалюк, ‘Наукове обґрунтування законодавчого регулювання порядку добору та рекомендації до призначення кандидатів на посаду судді’ [2008] 3(54) Вісник Академії правових наук України 222.

² В Стефанюк, ‘Судова влада як основна юридична гарантія захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні’ [2001] 1 Право України 15–16.

³ Інформаційна довідка щодо переговорного розділу 23 “Судова влада та основоположні права” (у контексті ефективності судової системи та боротьби з корупцією) <<https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33514.pdf>> (дата звернення 12.11.2025).

⁴ *Порівняльне судове право: навч. посіб.* (І Марочкін, Л Москвич (ред), Право 2008) 16.

Засадничі цінності ЄС включають верховенство права та повагу до прав людини. Ефективна (незалежна, якісна та результативна) судова система й дієва боротьба з корупцією мають вирішальне значення, так само як і дотримання основних прав у законодавстві та на практиці⁵.

У Спільному висновку Венеційської Комісії та Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи (DGI) щодо проекту змін до дисциплінарних процедур щодо суддів, декларацій доброчесності та інших процедур⁶ вказано, що протягом багатьох років українська влада вживала заходів для реформування судової системи та вирішення проблем, пов'язаних з корупцією, політизацією та низьким рівнем довіри громадськості до судів.

Стратегією розвитку судової системи та конституційного правосуддя на 2021–2023 рр., затвердженою Указом Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021⁷, визначено, що основними проблемами, які зумовлюють необхідність подальшого удосконалення організації функціонування судової влади та здійснення правосуддя, зокрема, є низький рівень суспільної довіри до органів судової влади та прокуратури.

У Звіті Європейської Комісії про Україну 2025, зокрема, вказано, що незалежність і неупередженість судової влади гарантовані Конституцією та відповідним законодавством, однак деякі недоліки в законі та практиці все ще зберігаються. Рівень довіри громадськості до судової системи залишається дуже низьким⁸.

У згаданому Звіті також зазначено, що якість правосуддя слід і надалі покращувати. Потрібні додаткові зусилля для забезпечення єдності судової практики в першій, апеляційній та касаційній інстанціях. Періодичне оцінювання діяльності суддів і прокурорів усе ще потребує запровадження на основі об'єктивних правил і критеріїв оцінювання відповідно до рекомендацій GRECO та європейських стандартів⁹.

Чимало зусиль для вдосконалення незалежності суду та вироблення відповідних принципів доклала Міжнародна асоціація юристів та Міжнародна комісія правників, які підготували Сіракузький проект принципів незалеж-

⁵ Ukraine Report 2025: European Commission staff working document, 4.11.2025 SWD(2025) 759 <https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en> (accessed 20.11.2025).

⁶ CDL-AD(2025)044-e, Ukraine – Joint Opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DGI) of the Council of Europe on draft amendments on disciplinary procedures against judges, declarations of integrity, and other procedures, adopted by the Venice Commission at its 144th Plenary Session (Venice, 9–10 October 2025) <<https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD%282025%29044-e>> (accessed 10.11.2025).

⁷ Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки: Указ Президента від 11 червня 2021 р. № 231/2021 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>> (дата звернення 11.11.2025).

⁸ Ukraine Report 2025 (n 5).

⁹ Ukraine Report 2025 (n 5).

ності судочинства¹⁰ (1981 р.) та Декларацію з незалежного судочинства¹¹, ухвалену Першою світовою конференцією з питань незалежності судочинства в Монреалі (Канада) у 1983 р. Йдеться про три найважливіші складові такої незалежності: матеріально-фінансову, організаційну та кадрову. Матеріально-фінансова незалежність – матеріальне й фінансове забезпечення судових установ на такому рівні, який давав би можливість незалежно виконувати судові функції. Організаційна незалежність – організаційна відокремленість і організаційне самостійне функціонування судових органів від органів законодавчої та виконавчої влади, недопущення їх впливу на судові органи. Кадрова незалежність – наявність таких умов формування суддівського корпусу, за яких суд формуватиметься на професійній основі, і будь-який неправомірний вплив на його формування буде унеможливлений¹². Тому необхідно виключити будь-які фактори, що спонукають суддів шукати збільшення прибутків, приймати незаконні матеріальні винагороди¹³.

Антикорупційна стратегія на 2021–2025 рр., затверджена Законом України від 20 червня 2022 р., передбачає, що процедури кваліфікаційного оцінювання суддів і конкурсні процедури потребують удосконалення та розробки чітких і передбачуваних критеріїв (індикаторів) доброчесності та професійної етики. Доброчесність і професійна етика як стандартні вимоги до суддів недостатньо впроваджені на практиці, а оцінювання цих вимог не завжди є прозорим та передбачуваним¹⁴.

У Тіньовому звіті до розділу 23 “Правосуддя та фундаментальні права” і розділу 24 “Юстиція, свобода та безпека” Звіту Європейської Комісії щодо прогресу України в межах Пакета розширення Європейського Союзу у 2024 р., зокрема зазначено, що трапляються непоодинокі випадки, коли суддя, який намагався приховати майно та статки, оформлював їх саме на свого помічника. Ще більша кількість випадків стосується роботи на посадах помічників суддів, їхніх близьких родичів (діти, чоловік / дружина та ін.), що також сприяє корупційним ризикам у судовій владі¹⁵.

¹⁰ Draft Principles on the Independence of the Judiciary (“Syracusa Principles”) [1990] 25–26 CIJL Bulletin. Special Issue. The Independence of Judges and Lawyers: A Compilation of International Standards 59–71 <<https://www.icj.org/wp-content/uploads/2013/10/CIJL-Bulletin-2526-1990-eng.pdf>> (accessed 10.11.2025).

¹¹ Universal Declaration on the Independence of Justice (“Montreal Declaration”), adopted at the final plenary session of the First World Conference on the Independence of Justice held at Montreal (Quebec, Canada) on June 10th, 1983 <<https://www.icj.org/wp-content/uploads/2016/02/Montreal-Declaration.pdf>> (accessed 10.11.2025).

¹² А Заєць, *Правова держава в контексті новітнього українського досвіду* (Парламентське вид-во 1999) 227–228.

¹³ Б Мирбобоев, ‘Конституция и независимость судебной власти’ [2001] 5 Вестник Конституционного Суда Республики Узбекистан 85.

¹⁴ Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки, затверджена Законом України “Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки” від 20 червня 2022 р. № 2322-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#n93>> (дата звернення 10.11.2025).

¹⁵ Тіньовий звіт до розділу 23 “Правосуддя та фундаментальні права” та розділу 24 “Юстиція, свобода та безпека” Звіту Європейської комісії щодо прогресу України в межах Пакета розширення Європейського Союзу у 2024 р. <<https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2025/10/shadow-report-2025-ua-2.pdf>> (дата звернення 01.11.2025).

Відповідно до Бангалорських принципів поведінки суддів суддя не повинен дозволяти членам своєї родини, соціальним чи іншим стосункам певним чином впливати на його діяльність, що пов'язана зі здійсненням функцій судді, а також на прийняття ним судових рішень¹⁶.

Консультативна рада європейських суддів зазначала, що корупція серед суддів є однією з основних загроз суспільству та функціонуванню демократичної держави. Вона підриває судову доброчесність, яка є основою верховенства права та фундаментальною цінністю Ради Європи. Корупція в судовій системі серйозно впливає на довіру громадськості до правосуддя¹⁷.

Основні напрями реформування на 2024–2027 рр., що також охоплені Компонентом I Плану для Ukraine Facility, включатимуть продовження реформи судової системи, спрямованої на відновлення довіри суспільства та бізнесу до судової системи¹⁸.

З метою виконання заходів Дорожньої карти з питань верховенства права, в рамках проведення реформ пунктом “в” “Перевірка доброчесності” підрозділу 1.2 “Незалежність та неупередженість” розділу I “Правосуддя” передбачено розроблення та прийняття закону, спрямованого на оптимізацію системи декларування шляхом об'єднання декларації доброчесності суддів та декларації родинних зв'язків, а також процедур їх перевірки. Строк виконання цього заходу був запланований на II квартал 2025 р.¹⁹

Закон України “Про судоустрій і статус суддів”²⁰ передбачає, що суддя зобов'язаний щорічно до 1 травня подавати шляхом заповнення на офіційному вебсайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію родинних зв'язків та декларацію доброчесності за формою, що визначається Вищою кваліфікаційною комісією суддів України (статті 61 і 62).

Верховна Рада України 3 червня 2025 р. прийняла за основу проєкт Закону України про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” та деяких законів України щодо удосконалення декларацій доброчесності суддів та родинних зв'язків судді (реєстр. № 13165-2 від 25.04.2025)²¹.

Вища рада правосуддя 17 грудня 2024 р. ухвалила рішення № 3659/0/1524 “Про затвердження Єдиних показників для оцінки доброчесності та про-

¹⁶ Бангалорські принципи поведінки суддів від 19 травня 2006 р., схвалені Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН 27 липня 2006 р. № 2006/23 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text> (дата звернення 01.11.2025).

¹⁷ Висновок № 21(2018) Консультативної ради європейських суддів “Про запобігання корупції серед суддів”, м. Загреб, 9 листопада 2018 р. <https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/opinio_21_ua_1.pdf> (дата звернення 01.11.2025).

¹⁸ План для Ukraine Facility 2024–2027 <<https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf>> (дата звернення 01.11.2025).

¹⁹ Дорожня карта з питань верховенства права, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 р. № 475-р <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475-2025-%D1%80#Text>> (дата звернення 20.11.2025).

²⁰ Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>> (дата звернення 20.11.2025).

²¹ Проєкт Закону про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” та деяких законів України щодо удосконалення декларацій доброчесності суддів та родинних зв'язків судді № 13165-2 від 25.04.2025 <<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56277>> (дата звернення 20.11.2025).

фесійної етики судді (кандидата на посаду судді)”, відповідно до якого оцінка доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді) полягає в оцінюванні відповідності судді (кандидата на посаду судді) таким показникам: незалежність; неупередженість; дотримання етичних норм і бездоганна поведінка у професійній діяльності та особистому житті; чесність; сумлінність; непідкупність; законність джерел походження майна, відповідність рівня життя судді (кандидата на посаду судді) або членів його сім’ї задекларованим доходам, відповідність способу життя судді (кандидата на посаду судді) його статусу²².

Суддя (кандидат на посаду судді) відповідає показнику чесності, якщо, зокрема, але не виключно: надав достовірну та відому йому інформацію в деклараціях доброчесності судді (декларації доброчесності кандидата на посаду судді), деклараціях родинних зв’язків судді (декларації родинних зв’язків кандидата на посаду судді), деклараціях особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, про яку має бути обізнаний²³.

Відповідно до Закону України “Про запобігання корупції” потенційний конфлікт інтересів – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об’єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень²⁴.

Стосовно врегулювання конфлікту інтересів у суддів варто зазначити, що він може бути врегульований як у порядку, визначеному процесуальним законом (Кримінальним процесуальним кодексом України, Цивільним процесуальним кодексом України, Господарським процесуальним кодексом України, Кодексом адміністративного судочинства України), безпосередньо під час участі у здійсненні правосуддя, так і в позапроцесуальний спосіб (не пов’язаний зі здійсненням суддею правосуддя). Питання щодо вирішення конфлікту інтересів у процесуальний спосіб визначається зазначеними кодифікованими нормативно-правовими актами та не потребує вирішення Радою суддів України. Таким процесуальним інструментом врегулювання конфлікту інтересів у судді є інститут відводу (самовідводу) судді²⁵.

Відповідно до ч. 1 ст. 32 Закону України “Про державну службу” не допускається призначення на посаду державної служби особи, яка буде прямо

²² Про затвердження Єдиних показників для оцінки доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді): Рішення Вищої ради правосуддя від 17 грудня 2024 р. № 3659/0/15-24 <<https://hcsj.gov.ua/doc/doc/49121>> (дата звернення 10.11.2025).

²³ Дайджест практики ВККСУ за 1–3 квартали 2025 р. <<https://www.vkksu.gov.ua/sites/default/files/field/file/daydzhest.pdf>> (дата звернення 30.10.2025).

²⁴ Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>> (дата звернення 17.11.2025).

²⁵ І Мостова, ‘Конфлікт інтересів у діяльності суддів: особливості врегулювання’ (18 січня 2019 Юрична Газета) <<https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/konflikt-interesiv-u-diyalnosti-suddiv-osoblivosti-vregulyuvannya.html>> (дата звернення 30.10.2025).

підпорядкована близькій особі або якій будуть прямо підпорядковані близькі особи²⁶.

Особи, які претендують на зайняття посад, зазначених у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України “Про запобігання корупції”, зобов’язані повідомити керівництво органу, на посаду в якому вони претендують, про працюючих у цьому органі близьких їм осіб (абзац другий ч. 1 ст. 27). Відповідно до пп. “Г” п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України “Про запобігання корупції” суб’єктами, на яких поширюється дія цього Закону, зокрема, є: особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: судді, судді Конституційного Суду України, Голова, заступник Голови, члени, дисциплінарні інспектори Вищої ради правосуддя, керівник служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя та його заступник, посадові особи секретаріату Вищої ради правосуддя, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, посадові особи секретаріату цієї Комісії, посадові особи Державної судової адміністрації України, присяжні (під час виконання ними обов’язків у суді)²⁷.

Стаття 25¹ Кодексу законів про працю України²⁸ передбачає, що роботодавець вправі запроваджувати обмеження щодо спільної роботи на одному й тому ж підприємстві, в установі, організації осіб, які є близькими родичами чи свояками (батьки, подружжя, брати, сестри, діти, а також батьки, брати, сестри і діти подружжя), якщо у зв’язку з виконанням трудових обов’язків вони безпосередньо підпорядковані або підконтрольні один одному. На підприємствах, в установах, організаціях державної форми власності порядок запровадження таких обмежень установлюється законодавством.

Звернувшись до зарубіжного досвіду правового регулювання цього питання, необхідно зазначити, що, наприклад, у Литві суддя зобов’язаний письмово повідомити голову суду про судовий процес, в якому цей суддя є стороною процесу. Суддя також зобов’язаний письмово повідомити голову суду про судовий процес, в якому його дружина, діти (прийомні діти), батьки (прийомні батьки), брати, сестри (прийомні брати, прийомні сестри), а також діти (прийомні діти) його дружини, батьки (прийомні батьки), брати, сестри (прийомні брати, прийомні сестри) є сторонами процесу, якщо справа підлягає розгляду в суді, в якому він працює суддею²⁹.

Так, у Португалії обставинами, за яких може ставитися під сумнів безсторонність судді, це коли суддя не може вести справу в суді, де працює член його сім’ї, коли є розумні сумніви у справедливості судового розгляду або

²⁶ Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>> (дата звернення 17.11.2025).

²⁷ Про запобігання корупції (н 24).

²⁸ Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>> (дата звернення 14.11.2025).

²⁹ Lietuvos Respublikos teismų įstatymas. 1994 m. gegužės 31 d. Nr. I-480 <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5825/asr?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=4e8a97ad-c8b9-4aa3-86ca-75fe0bb5dacc>> (accessed 10.11.2025).

коли він просить зняти з нього повноваження, або він не може брати участь у справі³⁰. В Андоррі це – близькість членів родини, обіймання посад адвоката або представника, комерційні або економічно-правові відносини, проведення судового розгляду зі стороною або її адвокатом, зацікавленість в об'єкті судового розгляду, ієрархічні або дружні відносини³¹.

Законом Австрії “Про службу суддів і прокурорів” встановлено важливе обмеження щодо зайняття посади судді, а саме, що в судах, де створено менше десяти суддівських посад, не можуть бути призначені або працевлаштовані судді, між якими існує спорідненість по висхідній або низхідній лінії, спорідненість по бічній лінії або зв'язок споріднення до третього ступеня, шлюбні стосунки, усиновлені діти або будь-які інші спорідненості. Судді федеральних судів та адміністративних судів, які перебувають у родинних зв'язках, не можуть бути залучені до роботи в одній колегії. Кандидат повинен вказати в заяві будь-які родинні зв'язки відповідно із суддею суду, де буде зайнято посаду (ст. 34 Закону “Про службу суддів і прокурорів”). Близькими родичами є чоловік / дружина та особи, які є родичами судді по прямій лінії, а також брати і сестри, пасинки, усиновлені діти, діти, що перебувають під опікою, та особа, з якою суддя проживає в сімейному партнерстві (п. 2 ст. 75с Закону “Про службу суддів і прокурорів”). Відповідно до ст. 82 цього Закону суддя переводиться на іншу посаду того ж рівня оплати праці за рішенням Дисциплінарного суду, зокрема, якщо: суддя встановив сімейні зв'язки у значенні ст. 34 з іншим суддею, призначеним до того ж суду, або був усиновлений таким суддею³².

У Китайській Народній Республіці судді, які перебувають у шлюбних стосунках, або які є прямими родичами, родичами по боковій лінії в трьох поколіннях, або близькими родичами по шлюбу, не можуть одночасно обіймати такі посади: 1) голова, заступники голови, члени судового комітету, головні судді або заступники головних суддів відділень одного й того ж народного суду; 2) голова, заступники голови, судді або помічники суддів одного й того ж народного суду; 3) головний суддя, заступники головного судді, судді або помічники суддів одного й того ж відділу; 4) голова або заступник голови народного суду у ближньому ієрархічному рівні (ст. 15 Закону про суддів КНР)³³.

³⁰ Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності <https://court.gov.ua/userfiles/visn_3_2002.pdf> (дата звернення 24.11.2025).

³¹ Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів (п. 30).

³² Bundesgesetz über das Dienstverhältnis der Richterinnen und Richter, Staatsanwältinnen und Staatsanwälte und Richteramtswärterinnen und Richteramtswärter (Richter- und Staatsanwaltschaftsdienstgesetz – RStDG) <<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008187>> (accessed 27.11.2025).

³³ Judges Law of the People's Republic of China, adopted on July 1, 1995 <<https://www.unodc.org/cld/uploads/res/uncac/LegalLibrary/China/laws/China%20Law%20on%20Judges%201995.pdf>> (accessed 21.11.2025).

На жаль, в Україні на законодавчому рівні не запроваджені такі вимоги до суддів, і мають місце непоодинокі випадки, коли в одному суді можна зустріти працюючих на посадах суддів чоловіка і дружину, братів, сестер, невісток із свекрухами і таке інше. А крім того, осіб, які працюють у апараті суду на різних посадах і перебувають у родинних зв'язках із суддями цих судів.

Тож спільна праця в одному суді судді та осіб, з якими у нього є родинні зв'язки, може призвести до того, що на практиці утворюються “сімейні” суди. Доцільним є введення обмеження роботи в одному суді осіб, які є близькими родичами, а також обмеження щодо територіального призначення осіб, родичі яких мають там бізнесові інтереси.

Висновки. Ступінь довіри народу до влади визначає рівень демократизації суспільства, його ставлення до таких понять, як патріотизм, відданість, єдність навколо загальнодержавних ідей і цілей, прагнення до розбудови демократичної і правової держави, яка зможе гарантувати своїм громадянам добробут та процвітання.

Держава має організувати роботу судових органів так, щоб звернення до них не викликало сумніву в їхній справедливості та чесності, а прийняття судових рішень не набувало комерційного характеру. Головною метою їхньої діяльності має бути захист порушених прав і свобод людини та громадянина й чітке виконання приписів закону.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Zaiets A, *Pravova derzhava v konteksti novitnoho ukrainskoho dosvidu* (Parlamentske vyd-vo 1999) (in Ukrainian).

Edited books

2. *Porivnialne sudove pravo: navch. posib.* (I Marochkin, L Moskvych (red), Pravo 2008) (in Ukrainian).

Journal articles

3. Mirboboev B, ‘Konstitucija i nezavisimost’ sudebnoj vlasti’ [2001] 5 Vestnik Konstitucionnogo Suda Respubliki Uzbekistan 85 (in Russian).
4. Stefaniuk V, ‘Sudova vlada yak osnovna yurydychna harantiiia zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini’ [2001] 1 Pravo Ukrainy 15–16 (in Ukrainian).
5. Zakaliuk A, ‘Naukove obgruntuvannia zakonodavchoho rehuliuвання poriadku doboru ta rekomendatsii do pryznachennia kandydativ na posadu suddi’ [2008] 3(54) Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy 222 (in Ukrainian).

Newspaper articles

6. Mostova I, ‘Konflikt interesiv u diialnosti suddiv: osoblyvosti vrehuliuвання’ (18 sichnia 2019 Yurydychna Hazeta) <<https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/konflikt-interesiv-u-diyalnosti-suddiv-osoblyvosti-vregulyuvannya.html>> (accessed 30.10.2025) (in Ukrainian).

Websites

7. Informatsiina dovidka shchodo perehovornoho rozdilu 23 “Sudova vlada ta osnovopolozhni prava” (u konteksti efektyvnosti sudovoi systemy ta borotby z koruptsiieiu) <<https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33514.pdf>> (accessed 12.11.2025) (in Ukrainian).
8. Tinovi zvit do rozdilu 23 “Pravosuddia ta fundamentalni prava” ta rozdil 24 “Iustytsiia, svoboda ta bezpeka” Zvitu Yevropeiskoi komisii shchodo prohresu Ukrainy v mezhakh Paketa rozshyrennia Yevropeiskoho Soiuzu u 2024 rotsi <<https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2025/10/shadow-report-2025-ua-2.pdf>> (accessed 01.11.2025) (in Ukrainian).

Liudmyla Skomorokha

STRENGTHENING TRUST IN THE JUDICIARY

ABSTRACT. The article examines issues related to ensuring an effective and independent judiciary in Ukraine. Judicial independence is established in Ukraine as a constitutional principle of the organization and functioning of courts, aimed at guaranteeing individuals’ right to judicial protection. The author emphasizes the importance of strengthening the judiciary, enhancing public trust in it, and legislatively regulating the prohibition of judges working in the same court with persons related to them by family ties. Attention is drawn to one of the pressing challenges facing the judiciary – the need to restore citizens’ and society’s trust in judicial authority so that every individual feels respect toward the holders of judicial office.

The purpose of the article is to highlight current issues concerning the effective functioning of the judiciary and the necessity for judges to uphold high standards of conduct in order to increase society’s trust in each individual judge and in the judiciary as a whole.

The author concludes that measures must be taken to strengthen the judiciary, as the position of a judge requires constant self-improvement, self-control, and professional development. Particular attention should be paid to improving the procedure for competitive selection to fill judicial vacancies, especially in cases where a judge (or candidate for judicial office) seeks appointment to a court where individuals related to them by family ties are employed.

KEYWORDS: judiciary; judge; trust in the judiciary; family ties; judicial independence.